

ВЪВЕДЕНИЕ

Всяка бизнес организация постоянно е поставена в ситуация на вземане на решения. Някои от тях са свързани с възможности, други – със заплахи. Някои се оказват печеливши, други понасят загуби. Характерно за всичките обаче е, че те са съпроводени с известна доза риск. За да се взимат правилните решения и да се постигат положителни резултати, е необходимо да се отчитат рисковите фактори в цялостното функциониране на организациите през всички етапи от жизнения им цикъл. Това налага фирменото управление на риска да бъде поставено сред ключовите дейности, извършвани във всяка бизнес организация. Рискът съпътства всяко бизнес решение, всяка поставена цел, всеки бизнес процес, дейност и дори всеки отделен служител. Нито една дейност не притежава гаранции за успех, без да са положени усилия в посока на рисков анализ. Това се дължи на голямото многообразие на риска, който оказва влияние върху бизнес организациите: макрорискове – политически, икономически, правни; рискове от близката среда – доставчици, клиенти, контрагенти, конкуренти, вътрешни рискове – финансови, информационни, изтичане на информация. Това е само малка част от заплахите (а също и възможностите), пред които ежедневно са изправени мениджърите.

Управлението на бизнес риска е структуриран процес. Той допринася за по-доброто разбиране на риска, за възможното му проявление, посоката, честота, силата на действие, както и на механизмите за ефективното му третиране.

Целта на това издание е да представи поглед върху същността и процеса по управление на бизнес риска и да запознае читателя с основни рискови групи, повтарящи се във всяка организация, независимо от нейната предметна област, големината, къде се намира и т.н.

Учебното помагало се състои от 11 теми. Първа тема дава въвеждаща информация за същността на управлението на риска. В нея читателят може да се запознае с основните дефиниции и термини в управлението на риска; разглеждат се основните класификационни признаци, по които рискът се групира; дава се информация и за базовите нормативни документи в областта.

Втора тема е насочена към същността на процеса по управление на риска. В нея поетапно са разгледани различните етапи, с които трябва да е запознат всеки човек с амбиции да управлява посоката на риска и да извлича ползи от него. Тъй като цялостният процес по управление на риска притежава множество детайли, които не могат да бъдат обхванати в рамките на няколко страници, следващите теми навлизат в по-голяма дълбочина.

Трета тема е посветена на ключовия анализ, свързан с идентифициране на риска в бизнес организациите. В нейните рамки е показан пътят на идентификацията, нейният обхват, както и различните методи, които могат да улеснят и направляват разкриването на риска.

Следващата – четвърта тема – отново е свързана с процеса по управление на риска, по-точно – с оценката на риска. В рамките на тази тема са предложени различни методи за качествена и количествена оценка, които помагат да бъде изготвена числова оценка на всеки риск поотделно. На тази база може да бъде направен и информиращият избор кои рискове от какъв тип управление (въздействие) се нуждаят.

Пета тема разкрива същността на процеса. Тя е посветена на третирането на риска и избора на конкретни отговори според дадената рискова ситуация. В нейните рамки се проследява въздействието върху рисковете и последващите ефекти. Обърнато е внимание и на мониторинга и контрола на риска като мярка за превенция и източник на информация за идентификация на нови рискове.

След тази, условно първа част от учебното помагало, когато читателят се запознае с цялостния процес по управление на риска, се навлиза в по-голяма детайлност към различни рискови групи, които

са общовалидни за всички бизнес организации. Изборът на конкретните теми е базиран на актуалните проблеми, с които се сблъскват бизнес организациите. Проучванията на бизнеса от последните години посочват, че в болшинството си те са се сблъскали с почти всички посочени тук рискови групи. Въпреки че те не обхващат целия рисков спектър от заплахи, темите даватосновни познания, които трябва да се владеят от всеки мениджмънт.

Шеста тема е посветена на една актуална през последните над десет години проблематика, а именно – на риска от изтичане на информация от бизнес организациите. В рамките на тази тема са показани основните канали, чрез които този риск може да бъде сбъднат, както и механизми за превенция, третиране и контрол върху тази рискова група.

Седма тема отново е в областта на информационната сигурност, като акцентът в нея е поставен върху рисковете, свързани с опазване личните данни, които се обработват в рамките на организациите. Темата е съобразена с нормативната регламентация и придобилия широк отзвук (през последните години) GDPR.

Макар и поетапно, навлизаме в ерата на високите технологии и управлението чрез изкуствен интелект. Въпреки тава човешките ресурси ще бъдат ключов фактор в бизнес организациите още много години. По тази причина в осма тема са засегнати и рисковете, свързани с човешкия фактор – както тези, които могат да бъдат причинени от страна на организацията към отделния служител, така и в обратната посока, рисковете, които отделният служител може да окаже върху развитието на бизнес организацията и постигането на нейните цели.

Деветата тема е посветена на управлението на репутационните рискове. В нея са разкрити различни техники за изграждане на положителна репутация сред заинтересованите страни. Изграждането на положително мнение сред всички заинтересовани лица и задържането на добра репутация е признак за устойчивост и конкурентни предимства за всяка бизнес организация. В тази област също има

голяма група рискове, които могат да променят посоката на репутацията.

Също ключова е тематиката, посветена на риска за финансовата стабилност на организациите. Общозвестен факт е, че последиците от финансовите рискове понякога водят до несъстоятелност и фалит. По тази причина десетата тема е насочена към същността на финансовите рискове. В нейните рамки се дава информация за това как могат да бъдат оценени тези рискове.

Последната – единадесета тема – е свързана с голямата група на извънредните ситуации, които неминуемо засягат всеки бизнес. Тук читателят може да получи информация за същността, целите и обхвата на управлението на риска, насочен към осигуряване на непрекъснатост на бизнеса.

Множеството от рискови групи, които застрашават нормалното функциониране на бизнес организациите, не може да бъде обхванато в рамките на едно помагало, да не говорим и за специфичните рискови групи, валидни за конкретния бизнес. Без претенции за изчерпателност, в рамките на тази книга са онагледени началните стъпки, с които трябва да се запознае всеки, който иска да постигне целите си, анализирайки неизвестността, провокирана от високата динамика на света, в който живеем.

Това помагало е предназначено за студенти, изучаващи дисциплини в областта на управлението на риска, бизнес предприемачи и всички, които не искат да оставят целите си, повлечени от неопределеността на средата, в която се развиват. Дерзайте, анализирайте и постигайте мечтите си!

д-р Петя Биолчева